

Hacileylək

Əbdülrəhim Bəy Haqverdiyev

Seçilmiş əsərləri. 1987

(Ovçu Qasımın hekayətlərindən)

Qardaşlar, sizə quşların həyatından çox söyləmişəm. Nə etməli, ovçunun başqa söhbəti olamı bilər? Quşların, heyvanatın aləmi ovçunun da aləmidir. Onların həyatı bizim həyatımızdır. Xalq bizi quşlara, heyvanlara düşmən hesab edir, deyir:

—Ovçu ki bir quşu, ya bir heyvanı gördü, güllə atmaya bilməz.

Belə deyil: mən bir dəfə meşədə ov etdiyim zaman bir talaya yovuşlaşdım. Baxdım bir qırqovul xoruzu özünü mərdanə çəkib durmuş, yanında dişisi, ətrafını cücələr bürümüş, otlayır. İndi özünüz söyləyin, elə təşəxxüslə öz ailəsi içində durmuş qırqovula mən gülləmi ata bilərəm? Mənim qolum quruyar.

Quşlara yovuş olanlar onların həyatı ilə insanın həyatına təfəvüt qoymaz. Onlarda bir-birlərinə dostluq, düşmənlik, məhəbbət, rəqabət, qısqanclıq görmək mümkündür. Göyərçinlərin ər-arvad sədaqəti insanda ola bilər: qəflətən göyərçinin birinə güllə dəyəndə, onun yoldaşının nə hala düşməsinə hamınız bilirsiniz.

Yəni bizim bu dədə-baba sağsağanımız. Sağsağan ki, bir ziyankar quşdur; heyvanın belində bir balaca yara gördü, onu dimdiyi ilə açıb böyük yaraya döndərüb, heyvanın ətinə dartıb yeyəcək. Sağsağanda bir yaxşı xasiyyət də var. Baharın yağınlıq, ya quraqlıq olacağını sağsağanlardan bilərək olar. Sağsağanlar yuva tikən vaxt diqqət edin, yuvanı ağacın başında tikərsə, yəqin bahar quraqlıqla keçəcəkdir, yox, ağacın qalın yerində tikərsə, bilin, bahar yağınlıq olacaqdır.

Mən sizə hacileylək həyatından bir nəğil deyim:

Bərdənin yaxınlığında Quzanlı deyilən bir kənd var. O kəndin hər bir böyük ağacına baxsanız neçə hacileylək yuvası görürsünüz.

On və on iki yaşım olduğu vaxtlar mən orada yaşayırdım. Bizim həyətdə uca bir çinar vardı. Çinarın başında hacileylək yuva tikmişdi. Bir dəfə ağacın başına dırmaşıb yuvanın içinə baxdım, yuvada bir neçə dənə yumurta var idi. Mən yumurtaların birini görürüb düşdüm yerə, sonra bir dənə çalağan yumurtası aparıb yuvaya qoydum. Neçə vaxt keçdi. Bir gün gördüm, ağacın başında qiyamətdir. Azından əllyədək hacileylək cəm olub yuvadakı çalağan balasına tamaşa edirlər. Bir azdan sonra leyləklər diş leyləyin üstünə tökülüb onun tamam tükünü yolub özünü də yuvadan götürüb atdılar. Leylək hərçi istəyirdi yuvasına qayıtsın, vurub salırdılar. İki gündən sonra erkək leylək gedib özünə təzə bir yoldaş gətirdi. Təzə gələn diş leylək, yuvadakı quşların hamısını öldürüb yuvadan yerə saldı və özü yumurtlamağa başladı.

Qovulmuş leylək, özündə heç bir günah bilməyərək gecə-gündüz yuvasının ətrafında dolanmaqda idi.

Bir gün arvadlar qapıda təndir salıb çörək bişirirdilər. Dul leylək yenə həmişəki tək öz yuvasının ətrafında dolanırdı. Hərdən bir istəyirdi yuvasına gəlsin, əri və təzə gəlmiş avadı bunu vurub qaytardılar.

Zavallı hacıleyləyin dili olsa idi, yəqin ərini və onun sair qohum əqrabasını günahsızlığına inandırardı, nə etsin ki, dili yox idi.

Birdən zavallı quş bacardıqca ucaya qalxıb, göyün üzərində bir-iki dövrən vurub güllə tək özünü çırpdı təndirə. Arvadlar çalışıb onu çıxardıncə heyvan yanıb tələf oldu.

Bu keyfiyyət mənim yadıma düşdükcə, özümə heyrət edib deyirəm: nə üçün mən bu bəd əməli tutub, yazıq quşun bu faciəsinə səbəb oldum? Günah uşaqlıqdadır, yoxsa mən heyvanatın düşməni deyiləm.

Veb direktor: Betti Bleyer

Mətni yığdı: Səkinə İsgəndərova

Yoxladı: Gülnar Aydəmirova

Veb üçün hazırladı: Aydan Nəcəfova

AZERİ.org-a qoyuldu: Yanvar, 2005